

แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรโรงเรียน
วัดโพธิ์ทศราชมหาวิทยาลัย อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*
GUIDELINES FOR PROMOTING ETHICAL BEHAVIOR NOVICES
WAT PHOTITHUT SCHOOL SRIRACHA DISTRICT
CHONBURI PROVINCE

อภิสร มีผล

Apisorn Meephoh

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: apisorn_mcu@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลกระทบ และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรโรงเรียนวัดโพธิ์ทศราชมหาวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาพุทธจริยธรรมมหานิกาย ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้เนื้อหาสอดคล้องตามลำดับ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า บริบททางสังคมของครอบครัวที่แตกต่างกัน พฤติกรรมส่วนตัวก่อนบวชเป็นสามเณร ขาดการใคร่ครวญไตร่ตรองและยังคิดความรู้สึกชอบชั่วดี การยอมรับในกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่ดีงามของบุคคลอื่น การไม่สำรวมขณะเป็นสามเณร การกระทำกับความคตินี้ก็มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก อันเป็นเหตุทำให้เกิดสภาพปัญหาการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร 3 ทาง อันได้แก่ 1) สภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกาย คือ แสดงความก้าวร้าว 2) สภาพปัญหาการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางวาจา คือ การพูดคำหยาบ การส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้วยจริยธรรมพุทธศาสนามหานิกาย คือ สิกขาบท 10 และจริยธรรมพระโพธิสัตว์ คือ บารมี 6 สามารถแบ่งเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ จริยธรรมโพธิสัตว์ขั้นต้น คือ ทานบารมี จริยธรรมโพธิสัตว์ชั้นกลาง คือ สิกขาบท 10 จริยธรรมโพธิสัตว์ขั้นสูง คือ ขันติบารมี วิริยะบารมี เป็นต้น บุคคลผู้เกิดโพธิจิตในตนแล้วใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป็นพระโพธิสัตว์ และจะสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคต นับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ควรค่าแก่การนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ดียิ่งขึ้น

* Received 30 January 2020; Revised 29 March 2020; Accepted 29 March 2020

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, พฤติกรรมเชิงจริยธรรม, สามเณร, วัดโพธิ์ทศราชมหาวิทยาลัย

Abstract

This article aims to 1) to study the conditions, problems, effects, and the development of ethical behavior of novices at Wat Photithat Rajawittayalai School. 2) To study Mahayana Buddhist ethics. The research methodology is qualitative. By studying information from the Tripitaka, commentary, and other related documents The researcher has determined the scope of the data given used in the research. By in-depth interview and participatory observation And then analyzed the data To get the content in order. The study results show that Social contexts of different families Personal behavior before becoming a novice Lack of contemplation and curiosity Acceptance in friends Imitation of unethical behavior of others Not compiling while being a novice Actions and thoughts tend to be in the same direction, more negative than positive. As a result, there are 3 ways of behavior problems for novice ethics, which are 1) physical behavioral problems which are aggression, 2) verbal behavioral behavioral problems which are coarse language, promotion of behavioral behavior ethics With Mahayana Buddhism ethics, namely Sikkabhat 10 and the ethics of the Bodhisattva is the acts of merit. 6 can be divided into 3 levels, namely the ethics of the first Bodhisattva, which is the Dharma, the medium of Bodhisattva, the Sikkhittham 10; In oneself and then used as a tool for achieving a Bodhisattva And will succeed as the Lord Buddha in the future Considered as a tool worthy to be used as a way to promote ethical behavior even better.

Keywords: Promotion Guidelines, Ethical Behavior, Novice, Wat Photithatrat chawitthayalai

บทนำ

โรงเรียนวัดโพธิ์ทศราชมหาวิทยาลัยได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยความดำริของพระอาจารย์จันทนาคณัติจันทพรต (เย็นเกา) ปลัดขวาจันทนิกาย เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันวัดโพธิ์ทศตาราม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จัดสร้างขึ้นสำหรับพระภิกษุสามเณรภายในวัด และเด็กชายที่ยากจนขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาเล่าเรียน เป็นโรงเรียนจันทนิกาย (มหายาน) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกลุ่ม 13 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีทั้งหมด 3 โรงเรียน

ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวัดมังกรกลวาสวิทยาลัย วัดมังกรกลวาส กรุงเทพมหานคร 2) โรงเรียนหมื่นพุทธรักษา วัดหมื่นพุทธรเมตตาคุณาราม จังหวัดเชียงราย 3) โรงเรียนวัดโพธิ์ตัดราชวิทยาลัย วัดโพธิ์ตัดาราม จังหวัดชลบุรี หลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาเป็นของกระทรวงศึกษาธิการ มีการศึกษาพระวินัยตามหลักมหายาน และศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัจจุบันมีพระณอมจรณสมปนโน เป็นรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน มีจำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย มัธยมศึกษาตอนต้น 26 รูป มัธยมศึกษาตอนปลาย 15 รูปรวม 41 รูป จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาปีการศึกษา 2559 ประเภทบุคลากรจำนวนรูป/คน ผู้บริหาร 1 ครูประจำ 7 ครูพิเศษ 8 ครูภาษาบาลี 1 เจ้าหน้าที่/อื่น ๆ 2 รวม 19

สามเณรฝ่ายมหายานปฏิบัติในสิกขาบท 10 ตามพระวินัย (พระอาจารย์จันทรรณสมาธิวัตร(ภิกขุโพธิ์แจ้ง), 2542) อันเป็นสิกขาบทอย่างเดียวกับของสามเณรฝ่ายเถรวาท และในฝ่ายมหายานได้วางอุดมคติดูใจไว้ก่อนว่า ต้องบำเพ็ญตนเพื่อผู้อื่น มีปณิธานว่าจะช่วยชนสัตว์ให้ข้ามพ้นโอฆสงสารจนหมดสิ้นก่อน แล้วตนจึงจะขอบรรลุธรรมเป็นคนสุดท้าย (ธรรมปราโมทย์, 2556) โดยอาศัยวิธีการของจริยธรรมพระโพธิสัตว์สำหรับพุทธมามกะผู้มุ่งพุทธภูมิอันประกอบด้วย จตุรปณิธาน 4 (มหาปณิธาน 4) ได้แก่ จะละกิเลสทั้งหลายให้หมดสิ้น จะศึกษาธรรมทั้งหลายให้เจนจบ จะโปรดสัตว์ทั้งหลายให้หมดสิ้น จะต้องบรรลुพุทธภูมิ ซึ่งเป็นอุปกรณ์นำผู้ปฏิบัติสู่จุดหมาย คือ มนุषยะโพธิสัตว์ 2 ชนิด ได้แก่ 1) เนกขัมมะโพธิสัตว์ (ผู้ออกบรรพชา) 2) เคาโพธิสัตว์ (ผู้ครองเรือน) (พระวิศวกัทร เชื้อเกียก คณะศึกษา ปฏิบัติเผยแผ่ธรรม หมื่นคุณธรรมสถาน, 2552)

สามเณรที่บวชเรียนในโรงเรียนวัดโพธิ์ตัดราชวิทยาลัย มาจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย การอยู่ร่วมกันที่มีความแตกต่างกันในบริบทด้านถิ่นฐานที่อยู่อาศัยเดิม สังคมของครอบครัว พฤติกรรมเชิงจริยธรรมส่วนบุคคล และวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิม อันเป็นเหตุทำให้เกิดสภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรในการแสดงออก 3 ทาง ได้แก่ ทางกายคือ มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทางวาจาคือ พูดคำหยาบ และทางใจคือ มีความเห็นผิดจากครรลองครองธรรม เป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่แสดงออกไม่เหมาะสมไม่ควรสำหรับสามเณรผู้เป็นเหล้ากอของสมณะ เป็นสภาพปัญหาอันเป็นเหตุทำให้ชาวโลกติเตียน จึงควรได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ดีขึ้น ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของฝ่ายมหายาน

จริยธรรมพระโพธิสัตว์เป็นแนวทางพระพุทธศาสนาของฝ่ายมหายาน เมื่อนำมาประยุกต์ใช้สำหรับเป็นแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดั่งงามของสามเณร ย่อมทำให้สามเณรเกิดสัมมาทิฐิ อันจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดั่งงามทางกาย และทางวาจาตามมาในภายหลัง (พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศ.ดร., 2559) เป็นการสร้างรากฐานความดีงามด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้มั่นคงและยั่งยืนแก่สามเณร ดังที่พระพุทธเจ้าได้ให้อวาทแก่สามเณรราหุลเกี่ยวกับโทษของการพูดเท็จ ทรงสอนให้พิจารณากายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม

และทรงยกย่องสามเณรว่าหล่าเป็นเอตทัคคะในทางด้านผู้คงแก่เรียนใฝ่ศึกษา ข้อวัตรปฏิบัติของสามเณรหล่าเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สามเณร

บุคคลผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่งดงาม จะเป็นหลักประกันได้ว่าจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายเป็นพิษเป็นภัยแก่ตนเองและคนอื่น จะมีพฤติกรรมที่อำนวยความสะดวกเกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตของตนเองและสังคมที่ดำรง คุณธรรมนั้นก็จะมั่นคงเพราะเป็นสิ่งที่เ็นไปเองตามเหตุปัจจัยของมัน เพราะมีปัญญาที่เกิดขึ้นคิดอย่างใหม่ต่อโลกและชีวิตเป็นฐานรองรับ บุคคลผู้บรรลุโสดาปัตติผลอันเป็นจุดเริ่มต้นชีวิตของอารยชนเริ่มแรก (พระวิสุทธร ติเยกียก, 2557) นับเป็นอริยสงฆ์หรือสาวกสงฆ์ที่แท้ อันเป็นสังคมแม่พิมพ์ที่พระพุทธศาสนามุ่งประสงค์จะใช้เป็นแบบหล่อหลอมมนุษย์ชาติ

การทบทวนเอกสาร ปรากฏว่า ยังไม่มีผู้วิจัยท่านใดทำการวิจัยแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร โดยเฉพาะสามเณรฝ่ายมหายานในประเทศไทย แม้งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรฝ่ายเถรวาท ก็ยังไม่พบผลงานผู้วิจัยท่านใดกระทำการวิจัย ที่พบเห็นจะเป็นการวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมนักเรียนที่เป็นคฤหัสถ์ และคฤหัสถ์ทั่วไปในสังคมไทย การทบทวนเอกสารมหายาน ปรากฏว่า จริยธรรมพระโพธิสัตว์เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมในการใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาทำวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรโรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราชวิทยาลัย เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน ของการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดำรง สามเณรที่เจริญด้วยคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานในจิตใจ สรรวมในอินทรีย์สังวร จะนำไปสู่ความเป็นอริยบุคคลผู้ที่เจริญด้วยปัญญา ย่อมทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นฐานรากในความดำรง ขณะที่ยังบวชเรียนอยู่และเมื่อลาสิกขาไปเป็นคฤหัสถ์ และยังเป็นการสืบต่อพระวินัยในพระพุทธศาสนาให้มีอายุยืนยาวตลอดกาลนาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลกระทบพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และการพัฒนาการพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร
2. เพื่อศึกษาจริยธรรมพุทธศาสนามหายาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ ตามขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ อรรถกถาฉบับมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย และคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

2. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็น 4 กลุ่ม มีดังนี้ กลุ่มที่ 1 พระภิกษุสงฆ์วัดโพธิ์ตัดาราม 2 รูป กลุ่มที่ 2 คณะครูอาจารย์โรงเรียนวัดโพธิ์ตัดารามวิทยาลัย 12 รูป/คน กลุ่มที่ 3 สามเณรมัธยมศึกษาชั้น ม. 1 - ม.6 ของโรงเรียนวัดโพธิ์ตัดารามวิทยาลัย 30 รูป กลุ่มที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญพระพุทธศาสนา มหายาน 2 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 46 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง ในประเด็นที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหา ผลกระทบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร จริยธรรมพุทธศาสนา มหายาน ได้แก่ สิกขาบท 10 จริยธรรมพระโพธิสัตว์ และแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของสามเณรโรงเรียนวัดโพธิ์ตัดารามวิทยาลัย เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูล เชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. วิเคราะห์ สรุปและนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก การวิจัยตามลำดับ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งสรุปและ อภิปรายผลการวิจัยและเสนอแนะข้อคิดที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติม

ผลการวิจัย

สภาพปัญหา ผลกระทบ และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร

สภาพปัญหาการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่ดีงามทั้ง 3 ทาง เกิดจากบริบททาง สังคมของครอบครัวที่แตกต่างกัน พฤติกรรมส่วนตัวก่อนบวชเป็นสามเณร ขาดการใคร่ครวญ ไตร่ตรองและยังคิดความรู้สึกชอบชั่วดี การยอมรับในพฤติกรรมเชิงจริยธรรมบางอย่างก่อนบวช จากถิ่นที่อยู่เดิม การยอมรับในกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่ดีงามของ บุคคลอื่น การไม่สำรวมในการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมขณะเป็นสามเณร ทำให้การกระทำ กับความคิดนึกมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก อันเป็นเหตุทำให้เกิดสภาพปัญหาการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร 3 ทาง อันได้แก่ 1) สภาพ ปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกายแสดงความก้าวร้าว 2) สภาพปัญหาการแสดงพฤติกรรม เชิงจริยธรรมทางวาจาการพูดคำหยาบ 3) สภาพปัญหาการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางใจ มีความเห็นผิดจากคลองครองธรรม ส่งผลกระทบต่อสิกขาบท 10 ของสามเณร เป็นผู้ที่ ประกอบด้วยองค์ 10 และเป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 อันเป็นวัตถุแห่งลงทัณฑ์กรรมและนา สนะแก่สามเณรผู้ล่วงละเมิดในสิกขาบท และส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันในบริบทสังคมที่ไม่

เป็นไปเพื่อความสุขสบาย สามเณรควรศึกษาในสิกขาบท 10 ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงงามตามพุทธานุญาต

การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ 1) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมขั้นต้น คือ ศีล 5 ประกอบด้วย การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ดองตัวย่างมตกัตตชาดก การงดเว้นจากการลักทรัพย์ดองตัวย่างกโปตกชาดก การงดเว้นจากการประพฤติผิดในกามดองตัวย่างกณเวรชาดก การงดเว้นจากการพูดเท็จดองตัวย่างในพกชาดก การงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยดองตัวย่างสุราปานชาดก 2) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมชั้นกลาง คือ กุศลกรรมบถ 10 แบ่งเป็นทางกาย 3 ได้แก่ การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ดองตัวย่างมตกัตตชาดก การงดเว้นจากการลักทรัพย์ดองตัวย่างกโปตกชาดก การงดเว้นจากการประพฤติผิดในกามสัตว์ดองตัวย่างกณเวรชาดก ทางวาจา 4 ได้แก่ การงดเว้นจากการพูดเท็จดองตัวย่างพกชาดก การงดเว้นจากการพูดส่อเสียดดองตัวย่างตักกปิณฑชาดก การงดเว้นจากการพูดคำหยาบดองตัวย่างนันทิวิสาขชาดก การงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อดองตัวย่างราธชาดก ทางใจ 3 ได้แก่ ความไม่เพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของผู้เฝ้าดองตัวย่างสุวัณณหังสชาดก ความไม่คิดร้ายดองตัวย่างสุวัณณกักกภูกชาดก สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบดองตัวย่างขทิงคารชาดก 3) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมขั้นสูง คือ มรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วย สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) ดองตัวย่างขทิงคารชาดก สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) ดองตัวย่างสุวัณณหังสชาดก สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) ดองตัวย่างนันทิวิสาขชาดก สัมมาภังคะ (กระทำชอบ) ดองตัวย่างมหาธัมมปาลชาดก สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) ดองตัวย่างสทธธรรมชาตกัณณนาพรณนาชาดก สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) ดองตัวย่างเอกปทชาดก สัมมาสติ (ระลึกชอบ) ดองตัวย่างอนภริตชาตกัณณนาพรณนาชาดก สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) ดองตัวย่างฌานโสธนาชาดก การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรทั้ง 3 ระดับชั้นนี้ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมขั้นต้นครอบคลุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเพียง 2 ทาง คือ ทางกาย และวาจา การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมชั้นกลางและสูงสามารถครอบคลุมได้หมดทั้ง 3 ทาง คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกาย วาจา และใจ

จริยธรรมพุทธานุสาสนาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงงามสำหรับสามเณร คือ สิกขาบท 10 และจริยธรรมพระโพธิสัตว์คือบารมี 6 ที่สามารถแบ่งเป็นระดับชั้นได้ 3 ระดับ คือ จริยธรรมพระโพธิสัตว์ขั้นต้น คือ ทานบารมี ชั้นกลาง คือ ศีลบารมี หมายถึง สิกขาบท 10 สำหรับสามเณร ขั้นสูง คือ ขันติบารมี วริยะบารมี สมาธิบารมี ปัญญาบารมี ที่ควรเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสำหรับสามเณร จริยธรรมพุทธานุสาสนาหาญาณอาศัยการประพฤติจริยวัตรแบบโพธิสัตว์ เพื่อการบรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคต มุ่งมั่นทำจิตให้เปี่ยมด้วยความรักและเมตตาบารมีต่อสรรพสัตว์ทั่วสากลจักรวาล พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันดีงามที่แสดงออก 3 ด้าน เกิดจากปณิธานที่ตั้งมั่นในโพธิจิต อาศัยการประพฤติปฏิบัติจริยวัตรแบบโพธิสัตว์ 6 ประการนี้

อภิปรายผล

สามเณรโรงเรียนวัดโพธิ์พิตรราชวิทยาลัย จากการปฏิบัติการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณร ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วนำมาพรรณนาถึงสภาพปัญหา โดยสรุปผลสัมภาษณ์สภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรมีดังต่อไปนี้ วิถีชีวิตที่มาจากความแตกต่างทางสภาพสังคมของครอบครัว จากวิถีชุมชนถิ่นที่อยู่เดิม พฤติกรรมที่คุ้นชิน และพฤติกรรมขั้นพื้นฐานที่มีติดตัวมาก่อนบวชเรียน มีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกายเมื่อบวชเป็นสามเณรแล้ว อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดสภาพปัญหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกายที่แสดงพฤติกรรมความก้าวร้าว ของสามเณร การมีอคติ ต่อครูอาจารย์ การกระทบกระทั่งกันทางกาย ขว้างปาสิ่งของ กลั่นแกล้งผู้อื่นในขณะที่มีการเรียนการสอนเป็นพฤติกรรมที่ไม่มีความเคารพ ไม่ให้เกียรติครูผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน ปล่อยใจไปตามกระแสโลกไม่รู้จักยับยั้งจิตใจตนเองว่าสิ่งใดควรทำสิ่งไม่ควรทำ เกิดพฤติกรรมเรียนแบบในกลุ่มเพื่อน และรุ่นพี่ที่มีพฤติกรรมไม่ดีงามทางกาย ไม่เชื่อฟังการว่ากล่าวตักเตือนจากครูอาจารย์ที่มีอายุน้อย เป็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกายที่แสดงพฤติกรรมความก้าวร้าวของสามเณร พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกายที่แสดงพฤติกรรมความก้าวร้าวเช่นนี้ แม้ไม่ได้อยู่ในขอบข่ายถึงขั้นของการฆ่าสัตว์ตามสิกขาบท ข้อที่ 1 ในสิกขาบท 10 ของสามเณร หากแต่การกระทำนั้นเข้าข่ายเป็นบุคคลที่ไม่มีความละอาย ไม่มีความเอ็นดูในสัตว์ทั้งปวง เพราะในทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงบุคคลบางคนในโลกนี้ที่เป็นผู้ฆ่าสัตว์ คือเป็นคนหยาบช้า มีมือเปื้อนเลือด ปักใจอยู่ในเรื่องของการฆ่าและการทุบตี ไม่มีความละอาย ไม่มีความเอ็นดูในสัตว์ทั้งปวง สภาพปัญหาพฤติกรรมความก้าวร้าวของสามเณร มีผลกระทบต่อนิสัย 10 เพราะเป็นการล่วงละเมิดในสิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตแก่สามเณรเพื่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่งดงามทางกายและวาจา เมื่อสมัยครั้งพุทธกาล ที่มีเหล่าสามเณรทั้งหลายไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรง มีความประพฤติไม่เข้ากันกับภิกษุทั้งหลาย ในครั้งนั้นภิกษุทั้งหลายจึงได้พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนา แล้วนำความเรื่องนี้เข้ากราบทูลให้พระผู้มีพระภาคทราบ ทรงอนุญาตให้ลงทัณฑกรรมแก่สามเณรผู้ที่ล่วงละเมิดสิกขาบท 10 แต่หากการล่วงละเมิดนั้นไม่ได้อยู่ในสิกขาบท 10 แต่เป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 อันได้แก่ 1) พยายามเพื่อให้เกิดความเสื่อมลาภแก่ภิกษุทั้งหลาย หมายถึงมีความตะเกียกตะกายโดยวิธีที่จะทำให้พวกภิกษุไม่ได้ลาภ 2) พยายามเพื่อให้เกิดความอันตรายแก่ภิกษุทั้งหลาย 3) พยายามเพื่อให้เกิดความอยู่ไม่ได้แก่ภิกษุทั้งหลาย หมายถึงมีความตะเกียกตะกายว่า ด้วยอุบายอย่างไรที่จะทำให้ภิกษุทั้งหลายไม่สามารถอยู่ในอาวาสนี้ได้ 4) คำ บริภาษภิกษุทั้งหลาย หมายถึงการด่าและคุกคามด้วยการแสดงภัยแก่ภิกษุทั้งหลาย 5) ยุยงภิกษุกับภิกษุให้แตกกัน หมายถึงเข้าไปพูดส่อเสียดทำให้เกิดความแตกแยกกันของภิกษุทั้งหลาย ทรงอนุญาตให้ลงทัณฑกรรมแก่สามเณรได้ เพราะเป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 ในข้อที่ 1, 2, 3 อันเป็นวัตถุแห่งลงทัณฑกรรม

(การลงโทษ) ที่ได้กระทำการล่วงละเมิดในสิกขาบททางกาย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ดังนั้น สภาพปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกายคือ การแสดงพฤติกรรมความก้าวร้าวของสามเณร มีผลกระทบต่อสิกขาบท 10 ที่พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตสิกขาบทแก่สามเณร เพื่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดั่งามทางกายของสามเณร ยกเว้นในข้อที่ 4 ในสิกขาบท 10 เพราะเป็นไปเพื่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดั่งามทางวาจา และเป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 ในข้อที่ 1, 2, 3 อันเป็นวัตถุแห่งการลงทัณฑ์กรรมแก่สามเณรผู้ล่วงละเมิดสิกขาบท เพื่อให้สามเณรมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางกายที่ดั่งามไม่มีการแสดงพฤติกรรมความก้าวร้าว สามเณรควรศึกษาในสิกขาบท 10 ให้เข้าใจ และนำสู่การประพฤติปฏิบัติตามพุทธานุญาตที่ทรงได้บัญญัติไว้แล้ว

สภาพปัญหา ผลกระทบต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางวาจา

พระพุทธศาสนากล่าวถึงการแสดงพฤติกรรมการพูดคำหยาบ คือ การพูดแต่คำหยาบคาย กล่าวแข็ง เผ็ดร้อน หยาบคายร้ายกาจแก่ผู้อื่น กระทบกระแทงผู้อื่น ให้เกิดความรู้สึกโกรธไม่เป็นไปเพื่อความสงบ เจตนาที่หยาบโดยส่วนเดียว อันเป็นเหตุแห่งการกระทำทางกายและการกระทำทางวาจาเป็นเหตุตรวนความรักของคนอื่น การกระทำทางวาจาจะยังไม่เป็นคำหยาบ หากผู้พูดมีปากกับใจตรงกันด้วยคำอ่อนโยน แต่หากผู้พูดมีปากกับใจที่ไม่ตรงกัน มีใจหยาบแต่พูดตรงข้ามกันก็ถือได้ว่าเป็นการพูดหยาบ การพูดคำหยาบจะมีโทษน้อยหรือมากขึ้นอยู่กับผู้ที่บุคคลพูดถึง หมายถึง บุคคลที่ถูกพูดถึงมีคุณน้อยหรือผู้นั้นมีคุณมาก และการพูดคำหยาบนั้นต้องประกอบด้วยองค์ 3 ประการ คือ มีผู้ที่ถูกด่า ผู้พูดมีจิตขุ่นเคือง มีการด่าเกิดขึ้น (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ประยุตโต), 2559)

สามเณรที่มีพฤติกรรมการพูดคำที่ไม่ไพเราะจนติดเป็นนิสัย กระทำจนคุ้นชิน การอยู่ในบริบทสังคมที่มีแต่เด็กผู้ชายล้วน การยอมรับได้ในการพูดคำที่ไม่ไพเราะของกลุ่มเพื่อน ถือกันว่าเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น เป็นการบ่งบอกถึงความจริงใจที่มีให้แก่เพื่อนฝูง ไม่รู้สึกโกรธเมื่อพูดกันด้วยคำพูดที่ไม่ไพเราะขณะที่พูดคุยอยู่เพื่อนฝูงและต่อหน้าบุคคลอื่นเช่น ครูอาจารย์ และคนรอบข้าง พฤติกรรมการพูดคำที่ไม่ไพเราะของสามเณรเช่นนี้ เป็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมทางวาจาที่ไม่ดีงาม คือ พฤติกรรมการพูดคำหยาบ

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการพูดคำหยาบของสามเณร มีผลกระทบต่อ การเป็นผู้ที่ล่วงละเมิดสิกขาบท 10 เป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 ในข้อที่ 4 คือด่า บริภาษภิกษุทั้งหลาย หมายถึงการด่าและคุกคามด้วยการแสดงภัยแก่ภิกษุทั้งหลาย และข้อที่ 5 ยุยงภิกษุกับภิกษุให้แตกกัน หมายถึงเข้าไปพูดส่อเสียดทำให้เกิดความแตกแยกกันของภิกษุทั้งหลาย ทรงอนุญาตให้ลงทัณฑ์กรรมแก่สามเณรได้ เพราะเป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 ในข้อที่ 4, 5 อันเป็นวัตถุแห่งการลงทัณฑ์กรรม (การลงโทษ) ที่ได้กระทำการล่วงละเมิดในสิกขาบททางวาจา

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการพูดคำหยาบของสามเณร เป็นเหตุทำให้สามเณรเป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 ในข้อที่ 4, 5 ในการล่วงละเมิดสิกขาบท อันเป็นวัตถุแห่งลงทัณฑ์กรรม เพราะการพูดคำหยาบคายนั้น เป็นคำพูดที่กล้าแข็ง เผ็ดร้อน หยาบคายร้ายกาจแก่ผู้อื่น กระทบกระทั้งผู้อื่น ให้เกิดความรู้สึกโกรธ ไม่เป็นไปเพื่อความสงบ มีเจตนาที่หยาบเป็นเหตุแห่งการกระทำทางกายและการกระทำทางวาจา อันเป็นเหตุตัดรอนความรักของคนอื่น สร้างความขุ่นเคือง มีจิตบาดหมาง และเกิดความไม่พึงพอใจต่อผู้อื่นที่ร่วมในสังคม การพูดคำหยาบนั้นประกอบด้วยองค์ 3 ที่มีผู้ที่ถูกด่า ผู้พูดมีจิตขุ่นเคือง มีการด่าเกิดขึ้น

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการพูดคำหยาบของสามเณร ไม่เป็นไปตามสิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาต เพื่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางวาจาที่ดั่งงามในสิกขาบทข้อที่ 4 คือการละเว้นจากการพูดเท็จ และไม่เป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 ในข้อที่ 4 คือการด่า บริภาษ และข้อที่ 5 คือการยุยงให้เกิดการแตกแยกในหมู่สงฆ์ สามเณรที่พูดคำหยาบอันเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางวาจาที่ไม่เหมาะสมกับสมณะเพศ ไม่เป็นไปตามพระวินัยของพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพื่อการหลุดพ้นของพระพุทธศาสนา

ดังนั้น สภาพปัญหาการแสดงผลพฤติกรรมการพูดคำหยาบของสามเณร จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางวาจาที่ดั่งงามของสามเณร ที่ไม่เป็นไปตามสิกขาบทในข้อที่ 4 คือการละเว้นจากการพูดเท็จ ในสิกขาบท 10 และเป็นผู้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 ในข้อที่ 4 คือการด่า บริภาษ และข้อที่ 5 คือการยุยงให้เกิดการแตกแยกในหมู่สงฆ์ และการกระทำเช่นนี้ยังส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันในบริบทสังคมที่ไม่มีความสงบสุข

จริยธรรมพุทธศาสนamahayan

จริยธรรมพุทธศาสนาฝ่ายมหายานอันได้แก่ สิกขาบท 10 ของสามเณร และจริยธรรมพระโพธิสัตว์ จริยธรรมที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพระโพธิสัตว์สำหรับสามเณร จริยธรรมพระโพธิสัตว์ 6 คือ ทานบารมี ศีลบารมี กษานติบารมี วิริยบารมี สมาธิบารมี และปัญญาบารมี เด็กชายที่บรรพชาเป็นสามเณรของฝ่ายมหายานแล้ว พึงปฏิบัติในสิกขาบท 10 อันเป็นอย่างเดียวกับสิกขาบท 10 ของสามเณรฝ่ายเถรวาท (พระศรีคัมภีรญาณ,ศ.ดร, 2559) ตามที่สามเณรทั้งหลายในสมัยครั้งพุทธกาลที่เกิดความสงสัยว่า สิกขาบทของพวกตนจะต้องศึกษาในสิกขาบทไหนบ้าง และมีจำนวนเท่าไร ตามที่เหล่าภิกษุได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ ทรงอนุญาตและให้สามเณรศึกษาในสิกขาบท 10 พร้อมอนุญาตการลงทัณฑ์กรรมในสิกขาบทวัตถุอันเป็นเหตุแห่งทัณฑ์กรรม และวิธีการลงทัณฑ์กรรมสามเณรพระผู้มีพระภาคทรงรับสั่งอนุญาตและให้สามเณรศึกษาในสิกขาบท 10 เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อการแสดงออกของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดั่งงามสำหรับสามเณร สิกขาบททั้ง 10 อย่างมีดังต่อไปนี้

1. การเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ คือ ผู้ที่วางทัณฑาวุธ และศัสตราวุธ มีความละอาย มีความเอ็นดู มุ่งประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสัตว์อยู่

อริยสาวกที่พิจารณาเห็นว่า ตนอยากเป็นอยู่ ไม่อยากตาย รักสุขเกลียดทุกข์ หากใครคิดจะปลงชีวิตตนผู้ที่อยากมีชีวิตอยู่ ไม่อยากตาย รักสุขเกลียดทุกข์นั้น ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจสำหรับตนเลย เช่นเดียวกัน หากตนคิดจะปลงชีวิตผู้อื่น ผู้อยากมีชีวิตอยู่ ไม่อยากตาย รักสุขเกลียดทุกข์นั้น ก็ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจสำหรับผู้อื่นเช่นกัน และสิ่งใดไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของตน สิ่งนั้นก็ไม่ใช่ที่รัก ไม่เป็นที่พอใจสำหรับผู้อื่นเช่นกัน สิ่งใดไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของตน แล้วตนจะนำสิ่งนั้นไปผูกมัดกับผู้อื่นได้อย่างไร อริยสาวกเมื่อพิจารณาดังนี้แล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์เองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย กล่าวสรรเสริญการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย ความประพฤติดีทางกายของอริยสาวกนั้นย่อมบริสุทธ์ทั้ง 3 ส่วน การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นกุศลกรรมบถที่พระผู้มีพระภาคทรงรับรองถึงผลแห่งกรรมดี จากเจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ว่า เพราะความประพฤติธรรม ประกอบด้วยธรรมนี้เป็นเหตุแห่งกุศลกรรมทางกาย บุคคลผู้กระทำได้เช่นนี้ได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิต เมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ณ ที่นั้น

เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ย่อมบังเกิดผลดีต่อบุคคลผู้ทั้งดเว้นมีดังนี้ คือ

1) เป็นผู้มิอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน 2) เป็นผู้มีย่างกายสูงใหญ่สมบูรณ์ 3) เป็นผู้มิเชารปัญหาสมบูรณ์ 4) เป็นผู้มิเพียในได้มั่นคงดี 5) เป็นผู้มีความงดงาม 6) เป็นผู้อ่อนโยน 7) เป็นผู้สะอาด 8) เป็นผู้แก่กล้า 9) เป็นผู้มีความกล้า 10) เป็นผู้มิวิจาสะสลาย 11) เป็นที่รักของชาวโลก 12) เป็นผู้มิวิจาไม่มีโทษ 13) เป็นผู้มิบริษัทไม่แตกแยกกัน 14) เป็นผู้ไม่มีความหวาดกลัว 15) เป็นผู้ที่ไม่ใคร ๆ กำจัดได้ยาก 16) เป็นผู้ไม่ตายด้วยการปองร้ายของผู้อื่น 17) เป็นผู้มิบิรวารไม่มีที่สิ้นสุด 18) เป็นผู้มิรูปร่าง 19) เป็นผู้มิทรวททรงสมส่วน 20) เป็นผู้มิอาพารน้อย 21) เป็นผู้มิเศร้าโศก 22) เป็นผู้ไม่พลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจ 23) เป็นผู้มิอายุน

2. การเว้นจากการลักขโมย เป็นผู้ละเว้นขาดจากการลักทรัพย์ คือ ไม่ถือเอาทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่น ซึ่งอยู่ในบ้านหรือในป่าที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยจิตเป็นเหตุขโมย อริยสาวกเมื่อพิจารณาเห็นว่า บุคคลที่จะถือเอาสิ่งของของตนที่ตนมิให้ด้วยอาการขโมยนั้น ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของตน เช่นกัน หากตนเองจะถือเอาสิ่งของของผู้อื่นที่เขาไม่ให้อด้วยอาการขโมยนั้นก็ไม่ใช่ที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของผู้อื่นเช่นกัน สิ่งใดไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของตน สิ่งนั้นก็ไม่ใช่ที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของผู้อื่นด้วยเช่นกัน สิ่งใดไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของตน แล้วตนจะนำสิ่งนั้นไปผูกมัดกับผู้อื่นได้อย่างไร อริยสาวกเมื่อพิจารณาอย่างนี้แล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์เองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วย กล่าวสรรเสริญการงดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วยการประพฤติดีทางกายของอริยสาวกนั้นย่อมบริสุทธ์ทั้ง 3 ส่วน

การงดเว้นจากการลักขโมย เป็นกุศลกรรมบถที่พระผู้มีพระภาคทรงรับรองถึงผลแห่งกรรมดี จากเจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์ว่า เพราะความประพฤติธรรม ประกอบด้วย

ธรรมนี้เป็นเหตุแห่งกุศลกรรมทางกาย บุคคลผู้กระทำได้เช่นนี้ได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิต เมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ณ ที่นั้น

เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ย่อมบังเกิดผลดีต่อบุคคลมีดังนี้ คือ 1) เป็นผู้มั่งมีทรัพย์มาก 2) เป็นผู้มั่งมีทรัพย์และธัญชาติมากมาย 3) เป็นผู้มั่งมีโภคทรัพย์ไม่มีที่สิ้นสุด 4) เป็นผู้ได้ครอบครองโภคทรัพย์ที่ยังไม่เกิดขึ้น 5) เป็นผู้มั่นคงด้วยโภคทรัพย์ที่เกิดขึ้นแล้ว 6) เป็นผู้ได้โภคทรัพย์ทั้งหลายที่ตนปรารถนาแล้วอย่างฉับพลัน 7) เป็นผู้มั่งมีโภคทรัพย์ไม่ปะปนกับพระราชา โจร น้ำ ไฟ และทายาทที่ไม่รักกัน 8) เป็นผู้ได้ทรัพย์ที่ไม่ปะปนกับใคร 9) เป็นผู้ได้ทรัพย์ที่ยอดเยี่ยมในโลก 10) เป็นผู้ไม่รู้จักความไม่มี 11) เป็นผู้ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย 12) เป็นผู้อยู่อย่างมีความสุข

3. การเว้นจากพฤติกรรมอันมิใช่พรหมจรรย์ ชื่อว่าการพฤติกรรมอันมิใช่พรหมจรรย์พฤติกรรมอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์ อันได้แก่ พฤติกรรมอันไม่ประเสริฐ การสมสู่กันสองต่อสอง การเสพเมถุน เจตนาที่ลวงเกินฐานะ เพื่อช่องเสพอสัถธรรม ที่เป็นไปทางกายทวาร ผู้ที่ได้ชื่อว่าประพฤติพรหมจรรย์ ก็เพราะเป็นผู้ที่มีความประพฤติประเสริฐที่สุด มีความห่างไกลจากพฤติกรรมอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์ คือห่างไกลจากเมถุนธรรม เพราะเป็นของเหล่าสัตว์ผู้ที่มีความต้องการช่องเสพเมถุน ด้วยเหตุของอำนาจการถูกราคะกลุ้มรุม เป็นกิจของชาวบ้าน เป็นหน้าที่ของเหล่าคนผู้ครองเรือน ที่มีกิจของเหล่าบรรพชิตอันพึงปฏิบัติเช่นนั้น

การเว้นจากการกระทำความผิดมิใช่พรหมจรรย์ เป็นกุศลกรรมบถที่พระผู้มีพระภาคทรงรับรองถึงผลแห่งกรรมดี จากเจตนางดเว้นจากกรรมมิใช่พรหมจรรย์ เพราะความประพฤติธรรม ประกอบด้วยธรรมนี้เป็นเหตุแห่งกุศลกรรมทางกาย บุคคลผู้กระทำได้เช่นนี้ได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิต เมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ณ ที่นั้น

เจตนางดเว้นจากพฤติกรรมอันมิใช่พรหมจรรย์ ย่อมบังเกิดผลดีต่อบุคคลผู้งดเว้นมีดังนี้คือ 1) เป็นผู้ไม่มีศัตรู 2) เป็นผู้เป็นที่รักของชนทุกชั้น 3) เป็นผู้ได้ข้าว น้ำ ผำ และที่นอนเป็นต้น 4) เป็นผู้นอนอย่างมีความสุข 5) เป็นผู้ตื่นอย่างมีความสุข 6) เป็นผู้พ้นภัยในอบาย 7) เป็นผู้ไม่ควรได้เป็นสตรีหรือเป็นกระเทย 8) เป็นผู้ไม่มกโกรธ 9) เป็นผู้มิปกติกระทำตัวน่าเคารพ 10) เป็นผู้มิปกติกระทำตัวอย่างเปิดเผยได้ 11) เป็นผู้มิคือไม่ตก 12) เป็นผู้ไม่ก้มหน้า 13) เป็นผู้มิสตรีและบุรุษเป็นคนรักกัน 14) เป็นผู้มิอินทรีย์บริบูรณ์ 15) เป็นผู้มิลักษณะบริบูรณ์ 16) เป็นผู้มิมีความระแวง 17) เป็นผู้มิความขวนขวายน้อย 18) เป็นผู้อยู่อย่างมีความสุข 19) เป็นผู้ไม่มีภัยจากที่ไหน 20) เป็นผู้มิมีความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รัก

4. การเว้นจากการพูดเท็จ เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดเท็จ การพูดเท็จ ได้แก่ ความพยายามทางวาจาหรือความพยายามทางกายที่หักรานประโยชน์ ของผู้ประสงค์จะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ส่วนเจตนาที่ผิด ซึ่งเป็นไปทางทวารใดทวารหนึ่ง บรรดากายทวารและวจีทวาร

ทั้งหลายของผู้ประสงค์จะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น อันยังการกล่าวให้คลาดเคลื่อนต่อผู้อื่นให้เกิดขึ้น ด้วยความพยายามทางกายและความพยายามทางวาจา ชื่อว่าการพูดเท็จ เพราะประสงค์จะกล่าวให้คลาดเคลื่อน

การเว้นจากการพูดเท็จ คือ เป็นผู้ที่อยู่ในที่แห่งใด อยู่ในท่ามกลางหมู่ชน เมื่อถูกเขาอ้างให้เป็นพยานซักถามว่ารู้อะไรสิ่งใด จงกล่าวสิ่งนั้น ถ้าไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ หรือรู้ก็บอกว่ารู้ ไม่เห็นก็บอกว่าไม่เห็น หรือเห็นก็บอกว่าเห็น ไม่กล่าวเท็จทั้งที่รู้เพราะตนเป็นเหตุบ้าง เพราะบุคคลอื่นเป็นเหตุบ้าง เพราะเหตุของการเห็นแก่อาภิสตินจ้างเพียงแค่เล็กน้อย การเว้นจากการกระทำความผิดการพูดเท็จ เป็นกุศลกรรมบถที่พระผู้มีพระภาคทรงรับรองถึงผลแห่งกรรมดีจากเจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ เพราะความประพฤติธรรม ประกอบด้วยธรรมนี้เป็นเหตุแห่งกุศลกรรมทางวาจา บุคคลผู้กระทำได้เช่นนี้ชื่อว่าบัณฑิต

5. การเว้นจากการดื่มสุรา เมรัย น้ำเมา อันเป็นเหตุแห่งความประมาท คำว่าสุรา หมายถึง น้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท ซึ่งหมายถึงสุราทั้ง 5 ชนิด อันได้แก่ 1) สุราที่ทำจากแป้ง 2) สุราที่ทำจากขนม 3) สุราที่ทำจากข้าวสุก 4) สุราหมักแป้งเชื้อเหล้า 5) สุราที่ผสมเครื่องปรุงหลายชนิด คำว่า เมรัย หมายถึงเมรัยทั้ง 5 ชนิด อันได้แก่ 1) น้ำหมักดองดอกไม้ 2) น้ำหมักดองผลไม้ 3) น้ำหมักดองน้ำอ้อยยบ 4) น้ำหมักดองน้ำผึ้ง 5) น้ำหมักดองที่ผสมเครื่องปรุงหลายชนิด

6. การเว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล พระผู้มีพระภาคเสวยมื้อเดียว ไม่เสวยตอนกลางคืน ทรงเว้นขาด จากการเสวยในเวลาวิกาล การบริโภคอาหารในเวลาวิกาล หมายถึง การบริโภคอาหารเมื่อเลยเวลาเที่ยงไปแล้ว คือการบริโภคอาหารเมื่อเลยเวลาที่พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตไว้

7. การเว้นจากการกระทำฟอนรำ ขับร้อง และฟังหรือดูการบันเทิง อันเป็นข้าศึกต่อทางกุศล พระผู้มีพระภาคทรงเว้นขาดจากการฟอนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และดูการเล่นที่เป็นข้าศึกแก่กุศล การดูที่เป็นข้าศึก คือเป็นศัตรู เพราะเหตุว่าไม่ได้อนุโลมตามคำสอน ดังนั้นจึงได้ชื่อว่า ดูการเล่นที่เป็นข้าศึกแก่กุศล ผู้เว้นจากการฟอนรำ การขับร้อง การประโคมดนตรี ไม่ว่าจะเป็นการฟอนรำด้วยตนเองหรือให้ผู้อื่นฟอนรำเป็นต้น และการดูการเล่นที่เป็นข้าศึกของนักฟอนรำ หรือแม้แต่การรำแพนของนกยูงเป็นต้น เหตุนี้จึงได้ชื่อว่า เว้นจากการฟอนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และดูการเล่นที่เป็นข้าศึกแก่กุศล การกระทำด้วยตนเองหรือใช้ให้คนอื่นกระทำการฟอนรำเป็นต้น หรือดูการฟอนรำที่คนเหล่านี้กระทำ ย่อมไม่ควรแก่วิถีสามเณรทั้งหลาย

8. การเว้นจากการตัดดอกไม้ ทาเครื่องหอม อันเป็นฐานแต่งตัว พระผู้มีพระภาคทรงเว้นขาดจากการตัดทรง ประดับ ตกแต่งร่างกายด้วยพวงดอกไม้ของหอมและเครื่องประพินพิวอันเป็นลักษณะแห่งการแต่งตัว พวงดอกไม้ หมายถึง ดอกไม้ชนิดใดชนิดหนึ่งของหอม หมายถึง ของหอมตามธรรมชาติชนิดใดชนิดหนึ่ง เครื่องประพินพิว หมายถึง เครื่อง

ย้อมผิว ผู้ประดับเครื่องประดับเหล่านั้น หมายถึง ทัดทรง ผู้ทำที่พร่องให้เต็ม หมายถึง ประดับ ผู้ยินดีด้วยของหอมและเครื่องประทีนผิว หมายถึง ตกแต่ง เรียกเหตุว่าฐานะ เพราะเหตุนี้บุคคลทั้งหลายย่อมทัดทรงพวงดอกไม้เป็นต้นเหล่านั้นด้วยมีเจตนาอันกุศลใด เป็นผู้เว้นขาดจากเจตนาอันนั้นคือ เว้นจากการทัดดอกไม้ ทาเครื่องหอม อันเป็นฐานในการแต่งตัว

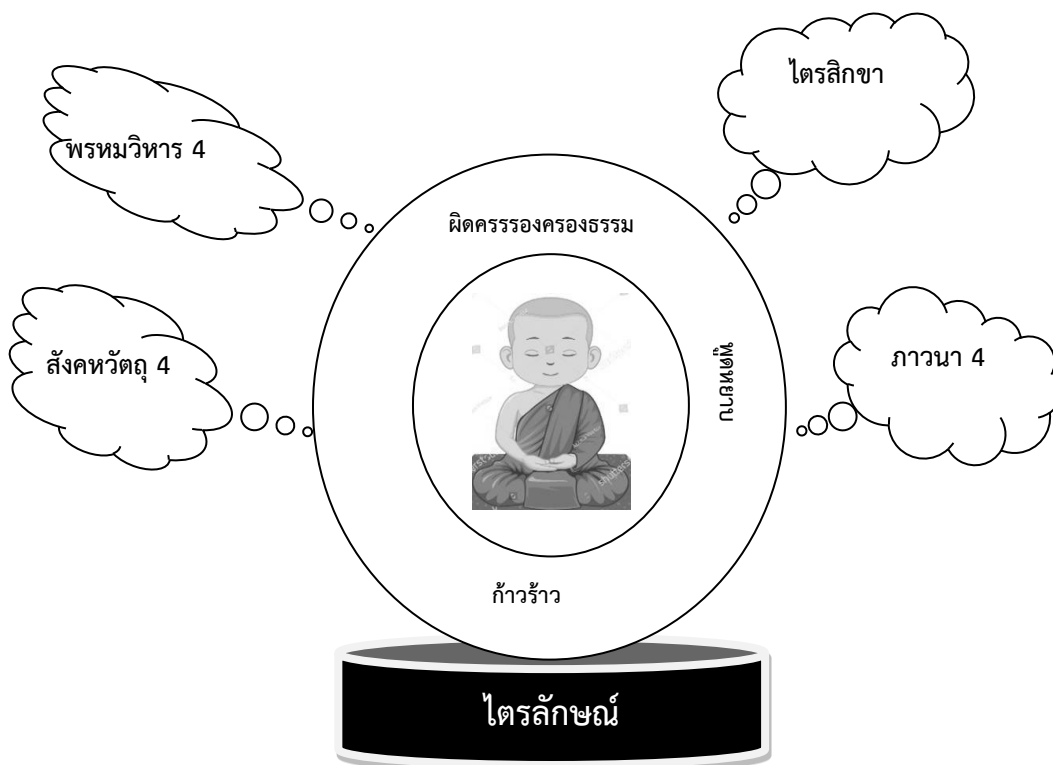
9. การเว้นจากการนอนบนที่นอนสูง ที่นอนใหญ่ พระผู้มีพระภาคทรงเว้นขาดจากที่นอนสูงใหญ่ ที่นอนอันเกินประมาณเรียกว่าที่นอนสูง เครื่องลาดที่ไม่สมควรเรียกว่าที่นอนใหญ่ เว้นขาดจากที่นอนสูงและที่นอนใหญ่นั้น ที่นอนที่เกินขนาด พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกว่า ที่นอนสูง ที่นอนที่ไม่สมควร และเครื่องปูลาดที่ไม่สมควร พระองค์ตรัสเรียกว่า ที่นอนใหญ่ ผู้ที่สมาทานสิกขาบทข้อนี้แล้วไม่ควรยินดีในที่นอนทั้ง 2 ประการนั้น โดยปริยายใด ๆ ที่นอนสูง ที่นอนใหญ่ เครื่องลาดที่เกินประมาณ เป็นสิ่งที่ไม่สมควรแก่วิถีสามเณร เช่นเดียวกับเครื่องลาดที่ยืดหยุ่นหรือขนของมนุษย์ ที่ทรงห้ามไว้ไม่ให้นั่งทับนอนทับนั้น เพราะจะทำให้สลายเกินไปทำให้เป็นเหตุให้บุคคลเกิดความประมาท

10. การเว้นจากการรับทองเงิน พระผู้มีพระภาคทรงเว้นขาดจากการรับทองและเงิน คำว่า ทอง ได้แก่ ทองคำ คำว่า เงิน ได้แก่ กหาปณะ วัตถุเหล่านี้ได้ถึงจะนับได้ว่า มาสกโลหะ มาสกยาง มาสกไม้ พระองค์ทรงเว้นขาดจากการรับวัตถุ ทั้ง 2 อย่างนั้น หมายความว่า ไม่ทรงรับเอง ไม่ทรงใช้ให้ผู้อื่นรับทองและเงินนั้น รวมถึง ไม่ทรงยินดีทองและเงินที่ผู้อื่นเก็บไว้

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมพฤติเชิงจริยธรรมของสามเณร ด้วยวิธีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของโรงเรียนวัดโพธิ์ทศราขวิทยาลัย อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ดังแผนภาพองค์ความรู้นี้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรโรงเรียนวัดโพธิ์ทศราขวิทยาลัย ด้วยจริยธรรม พุทธศาสนมหายานคือ สิกขาบท 10 และจริยธรรมพระโพธิสัตว์คือ บารมี 6 ที่สามารถ แบ่งเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ จริยธรรมโพธิสัตว์ขั้นต้น คือ ทานบารมี จริยธรรมโพธิสัตว์ชั้นกลาง คือ สิกขาบท 10 สำหรับสามเณร จริยธรรมโพธิสัตว์ขั้นสูง คือ ขันติบารมี วริยะบารมี สมาธิบารมี ปัญญาบารมี อันเป็นไปตามแนวทางการประพจน์จริยวัตรแบบโพธิสัตว์ ที่บุคคลผู้เกิด โพธิจิตในตนแล้วใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป็นพระโพธิสัตว์ และสำเร็จมรรคผลเป็น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคต ด้วยจิตที่มุ่งมั่นทำให้เปี่ยมด้วยความรักและเมตตาต่อสรรพ สัตว์ทั่วสากลจักรวาล เกิดจากปณิธานที่ตั้งมั่นในโพธิจิต อาศัยการประพจน์ปฏิบัติจริยวัตร แบบโพธิสัตว์ 6 ประการนี้ ที่ครอบคลุมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดังาม 3 ทาง คือพฤติกรรมเชิง

จริยธรรมทางกายที่ไม่ก้าวร้าว พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางวาจาที่ไพเราะ และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางใจที่ดั่งตามครรลองครองธรรม สิกขาบท 10 และจริยธรรมพระโพธิสัตว์ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในลักษณะการเกื้อหนุนต่อกัน นับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ควรค่าแก่การนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้ดั่งมัยยิ่งขึ้นของสามเณรโรงเรียนวัดโพธิ์ที่ตราวิทยาลัย อันเป็นไปตามแนวทางพระพุทธศาสนาหายาน ควรนำพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโพธิสัตว์ที่ดั่งมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสำหรับสามเณรให้ดั่งมัยยิ่งขึ้น ควรมีแนวทางการส่งเสริมมุ่งใจให้กับสามเณรหันมาสนใจในการแสดงออกของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดั่งมัยยิ่งขึ้น ควรให้มีการแนะนำให้ทุกหน่วยงาน องค์กร และทุกสถาบันเห็นคุณค่าของแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และอานิสงส์ของการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดั่งมา

เอกสารอ้างอิง

- ธรรมปราโมทย์. (2556). ตามรอยพระโพธิสัตว์. นครปฐม: สาละพิมพ์การ.
- พระวิศวภัทร เขียวเกียก คณะศึกษา ปฏิบัติ เผยแผ่ธรรม หมั่นคุณธรรมสถาน. (2552). สมันตภัทรจริยาปณิธานวรรค. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส่องสยาม จำกัด.
- พระวิศวภัทร เขียวเกียก. (2557). กษิตครรภโพธิสัตว์มูลปณิธานสูตร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท กิตติพรการพิมพ์ จำกัด.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ,ศ.ดร. (2559). จริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอาจารย์จันทธรรมสมาธิวัตร(ภิกขุโพธิ์แจ้ง). (2542). ประมวลกฎหมายสิกขาบทในอุตตรนิกาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ท่งเชียงใหม่.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ประยุตโต). (2559). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.